

Fangeleiren i Beisfjord 1942-1945

Jugoslaviske fanger og sovjetiske krigsfanger

Forfatter: Michael Døstle, forsker ved Nasjonalbibliotek

Beisfjord er et tettsted 12 km sørvest for Narvik. Under krigen bodde det under hundre mennesker der. I juni 1942 opprettet SS en fangeleir for 800 jugoslaviske fanger midt i Beisfjord. I tilknytning til fangeleiren var det også en leir for de tyske vaktmannskaper. I oktober 1942 ble fangene flyttet og de overtok Wehrmacht leiren. I samme måned kom sovjetiske krigsfanger og frem til freden i mai 1945 forble det en fangeleir for bare sovjetere. Antallet sovjetiske fanger steg fra 800 i 1942 til over 1000 i slutten av 1944.

De jugoslaviske fangene

24. juni 1942 går skipet «Korsholm» inn mot Narvik havn. På Fagernes kai blir 800 fanger sett i land. De begynner å gå den 11 kilometer lange veien mot Beisfjord der en nyoppd fangeleir venter. På veien faller fanger av utmattelse og vaktene står dem med stikker eller stikker dem med bajonetter. Fem fanger blir slått og der langs veien og en blir drept. Viduje Vajovic fra Serbia blir drept fordi broren Milovan forsøkte å hjelpe ham da Viduje er syk og ikke klarer å gå så fort. En tysk offiser står dem og Milovan svarer ham. Det er nok til at broren blir drept. Også norske vakter går langs rekene og står fanger. SS begynner marsjerer for jugoslaverne.

4049 jugoslaviske fanger var i Norge fra juni 1942 frem til freden. Ca. 2400 av disse ble drept eller døde av sykdom og underernæring i løpet av perioden. De jugoslaviske fangene som kom til Norge var blitt tatt til fange som partisaner eller sympatisører under kampene i Jugoslavia, og ventet dødsstraff. SS sendte dem i stedet til Norge til arbeid i Trøndelag, Nordland og Finnmark, totalt 27 forskjellige leirer. Beisfjord ble den fangeleiren der flest fanger døde, 748 av 800 fanger døde på tre måneder. Behandlingen som fangene fikk i de fem leirene som ble styrt av SS, var særlig brutale de ni første månedene av leirenes eksistens, fra juni 1942 til april